

Z VEDECKÉHO ŽIVOTA

Litteras et artes nobis traditas excolere. International Association for Neo-Latin Studies. XIV Congress. Uppsala, 2. – 8. august 2009.

Pod heslom *Pestovanie našich tradícií v literatúre a umeniach* sa na začiatku augusta 2009 schádzali v priestoroch slávnej univerzity v Uppsale účastníci 13. riadneho kongresu vrcholnej medzinárodnej organizácie neolatinistov. Voľba nového vedenia a prezentácia výsledkov výskumu jednotlivcov, pracovísk i bádateľských tímov, to boli hlavné ciele kongresu. Oproti minulému, budapeštianskemu, sa ho síce zúčastnilo o čosi menej účastníkov, ale rozmach tejto oblasti filologických vied sa očividne nespomalil. Z dvadsiatich štyroch krajín boli najviac zastúpené Nemecko a Nizozemsko, z nášho zemepisného priestoru Maďarsko, ktoré sa devätnástimi účastníkmi vyrovnalo počtu Američanov. Slovensko zastupovalo šesť neolatinistov.

Pracovnú časť tvorilo päť plenárnych zasadnutí s obširnejšou prednáškou zakaždým v inom svetovom jazyku – z nich doslova strhujúce bolo expoze profesora Dirka Sacrého z Katolíckej univerzity v Leuvene, ktorý rozoberal spracovanie témy zemetrasenia v Messine v roku 1908 u novolatinských básnikov na začiatku 20. storočia –, prezentácie posterov a takmer 200 referátov v tematických sekciách. Referenti sa zaoberali etablovanými i formujúcimi sa žánrami (bukolika, panegyrika, dráma, epika, emblematika), vedeckou spisbou (lingvistika, dejepisectvo, filozofia a teológia, didaktická literatúra) a tematickými celkami (exotický svet v novolatinskej spisbe, tacitizmus, spisba v latinčine a domácich jazykoch, zoskupenia humanistov, latinčina dnes). Ak budapeštiansky kongres sústredil väčšiu pozornosť na Jana Pannonia, Erazma či Buchanana, teraz sa osobitne prezentovala osobnosť Justa Lipsia. Veľký záujem však priťahovalo takisto prostredie jezuitského rádu a obdobia osvietenstva.

Spravidla prebiehalo sedem sekcií súbežne a nebolo v silách nikoho absolvovať všetko

na prvý pohľad príťažlivé a v dostupnom cudzom jazyku. Celkový obraz kongresu si bude možné dotvoriť až po vydaní pripravovaného zborníka; dúfajme, že to bude trvať kratšie než vydanie zborníka z minulého kongresu, ktorý ešte stále nie je k dispozícii.

Slovenskí referenti sa sústredili na prostredie Trnavskej univerzity (1635 – 1777): Katarína Šotkovská hovorila o recepcii klasickej literatúry, Erika Juríková o prínose tunajšej latinskej produkcie k vývinu vedy, Jozef Kordoš riešil otázku, či epos *Tyrnavia crescens* (1707) nebol skôr rečníckym cvičením než imitátnym básnickým dielom, Daniel Škoviera priblížil estetické hodnoty promočného spisu *Stoa vetus et nova* (1710), Nicol Sipekiová učebnicu *Syntaxis ornata* zo začiatku 18. storočia a Svorad Zavarský konfesionálnu polemiku na príklade tvorby Martina Szentiványiho.

Pochopiteľne, náš záujem púťali najmä vystúpenia maďarských, poľských a rakúskych kolegov, pretože sa týkali osobností činných aj v našich kultúrnych dejinách alebo boli zvlášť inšpiratívne z hľadiska tematického a metodologického. V popredí teda stáli príspevky, ktoré sa zaoberali pomerom medzi imitátnymi a inovačnými technikami (napr. Elena Dahlberg *Re-using Horace*; Elisabeth Klecker v referáte *Technische Innovation – innovative Unterricht. Eine jesuitische Promotionsschrift aus dem Wien des Jahres 1725*; László Szörényi ich v príspevku *Tradizione e rinnovamento nella poesia di Pál Makó* demonštroval na diele básnika z okruhu Trnavskej univerzity; Anna Skolimowska *The culture code of the Bible in the Latin texts of Ioannes Dantiscus*) a vzťahmi medzi jednotlivými krajinami a osobnosťami (napr. Maria Hartman Kakucska *Joannes Ludovicus Vives und seine Beziehungen zu Ungarn*;

Amadeo Di Francesco Justus Lipsius e l'Ungheria. Lo stoicismo nella letteratura neolatina ungherese). Zo zdvorilosti voči usporiadateľskej krajine sa celý rad príspevkov zamerail na vzťahy so Švédskom (napr. Franz Römer *Cui bono? Eine von Linné inspirierte Dissertation und parallele Reflexionen eines österreichisches Physikers*; Sonja Schreiner *Von Uppsala nach Graz. Linnés Amoenitates Academicae in einer österreichischer Auswahl*; Marta Vaculínová *Gustav Adolf, the King of Sweden, in the Latin Poetry of Czech Humanists*).

S uznaním sa treba vyjadriť k činnosti organizátorov, ktorí sa postarali o nenápadne hladký priebeh kongresu a dali mu aj primeraný spoločenský rámec pri koncerte starej hudby, pri spoločnej exkurzii do hlavného mesta a kráľovského sídla Drottingholm a záverečnom bankete. Ak k tomu prirátame neseversky letné počasie, vyznieva celkový obraz tohto podujatia veľkých rozmerov naozaj veľmi ľudsky.

Daniel Škoviera

Slovensko-české konfrontácie VIII.

Pravidelné stretnutie literárnych vedcov zo Slovenska a Česka sa tento rok uskutočnilo 16. až 18. septembra 2009 v Trnave. Okrem pracovníkov Ústavu slovenskej literatúry SAV sa ho zúčastnili literárni vedci z univerzít v Olomouci a Ostrave, ako aj z pražského a brnianskeho pracoviska Ústavu pro českou literaturu AV ČR.

Ako zvyčajne pracovnú časť stretnutia tvorili kriticko-interpretáčnne príspevky hodnotiace vybrané knižné tituly z aktuálnej produkcie v oblasti literárnej vedy, prózy a poézie. Tomáš Kubíček sa vo svojom referáte zamerail na monografiu Reného Bílika *Historický žáner v slovenskej próze*. Kubíčekov text, v ktorom dôkladne analyzoval najmä metodologické východiská Bílikovej práce, prinesieme v ďalšom čísle *Slovenskej literatúry* v rubrike Diskusia.

Monografiu Pavla Janouška *Ivan Vyskočil a jeho neliteratura* sa venovali Vladimír Barborík a Pavel Matejovič. Obaja sa dotkli problémov spojených s monografickým spracovaním tohto viacdomeho autora, ktorého P. Janoušek nevníma len ako umeleckého pedagóga a všestranného divadelníka, ale aj ako inšpiratívneho spisovateľa. Lubomír Machala vo svojom vystúpení hodnotil kvalitu súčasných českých prekladov slovenskej literatúry. Poskytol prehľad prekladov slovenskej beletrie do češtiny v poslednom období a pokúsil sa o systematizáciu základných translatologických problémov. Próza Jany Juráňovej *Žila som s Hviezdoslavom* bola predmetom záujmu Jiřího Trávnička, Evy Formánkovej a Tomáša Kubíčka. Každý z príspevkov kontextovo charakterizoval túto prózu ako apokryfnú, modelovú, s populárnou témou „žena slávneho muža“. Jednotlivé príspevky sa nielen deskriptívne, ale aj literárnokriticky dotkli problému rozprávania, ktoré tu v tretej osobe zachytáva intímny svet ženy. Raz tento rozprávačský modus videli afirmatívne, inokedy kriticky (J. Trávniček, podľa ktorého v próze vzniká neprímerané napätie medzi spôsobom rozprávania a svetom postavy – Ilony). E. Formánková v próze identifikovala dve perspektívy rozprávania (Ilona a ironická rozprávačka) – aj cez kontrast týchto perspektív sa v Juráňovej próze posilňuje téma: napätie medzi ideálom a skutočnosťou zachytené cez postavu ženy. T. Kubíček sa tiež venoval charakteru postavy Ilony, pričom ju komparoval s inou ženou slávneho obrodeneckého básnika, Čelakovského Antoniou z románu Vladimíra Macuru *Guvernanka*. Románu Terezy Boučkovej *Rok Kohouta* sa vo svojich príspevkoch venovali Miriam Suchánková, Karol Csiba a Ivana Taranenková. Každý z nich považoval za rozhodujúci fenomén autenticity a dennikovosti a pozitívne hodnotil Boučkovej schopnosť umelecky zvládnuť náročnne „autoterapeutické zameranie“ románu, ktorý sa venuje bolestivej téme zlyhania rodinného prostredia.

V časti venovanej poézii vystúpili Iva Málková a Michal Jareš s príspevkami o básnickej zbierke Kataríny Kucbelovej *Malé veľké mesto*.

Iva Málková sa pokúsila nájsť čitateľské paralely medzi touto zbierkou a českým poetizmom s jeho charakteristickým okúzlením mestom. Michal Jareš naznačil, že poetka vytvára k reálnemu mestskému priestoru alternatívu, v ktorej „by sa dalo žiť“, zbierku chápe aj ako básnickú akciu, happening, ktorý je humanizátorom mesta.

Záverečné vystúpenia patrili básnickej zbierke Bohumily Grögerovej *Rukopis*. Michal Habaj z dominantných motívov zbierky afirmatívne zdôraznil rozmer zápasu o svet odohrávajúc sa na pozadí zlyhávania tela aj pamäti. Zapísanie slov, ktoré sú v tomto zápase najdôležitejšie, tvorí most medzi minulosťou a prítomnosťou. Ľubica Somolayová si všimla napätie vyvolané

zdanlivo zastierajúcim titulom „Rukopis“, ktorý sa napokon ukazuje ako esteticky aj hodnotovo výstižný, zbierku považuje za „odzbrojujúcu svojou úprimnosťou“. Aj Radoslav Passia sa zamerával na úzky vzťah „rukopisu“ a „životo-pisu“. Toto písanie do poslednej chvíle dodáva tejto zbierke vedomého bilancovania života znepokojujúci a oživujúci rozmer.

Aj tento ročník podujatia pozitívne prispel k udržiavaniu odbornej diskusie medzi slovenskými a českými literárnymi vedcami a prehĺbeniu povedomia o dianí v susednej blízkej literatúre.

Radoslav Passia